

Patukahetsuse leht.

Toimetusel on väga hale meel, et tema „Dünamis“ on dünamiidina plahvatand mõnes „rahvusliku õlleklubi“ kõlblusköstris ja ähvardab tervet Tartut, nagu näeme H. K. jeremiaadist

Postimehes:

(Album on) „lihtsalt mürk... mõeldud pealegi kasvava ja areneva noorsoo imbutamiseks.“ „Halvakspanev virisemine, muud mitte raasugi.“ „Toome siin mõned väljavõtted, et laiem seltskond võiks ise järeldusi teha...“

1.

Nuustaku moosekandid

valitusorkestris ilmapoliitikat müristamas.

Tirijendiks Ise härtsok
taktikepiks Koot mis kärtzup,
põhiheliks Rahvus-jorr,
lõppakordiks Plaks ja Sorr.

2.

Hümn.

Oo kaitse liit, oo kaitse liit,
Sa looder-loorber-ajaviit —
ah lippe, mundreid ja aukraade,
manöövreid, prassinguid, paraade,
ah medaljonge, sööminguid
ja purjus päaga lööminguid —
oo kaitse liit, oo kaitse liit,
Beniitode me uksepiit!

3.

Södur jooksukraavis
külmas ja näljas end karastas —
kindral soojas staabis
viina või varustust varastas¹⁾.

... Need read ei vaja tõlgitsemist...“

„... pühkige ära oma südamest võlts üleolek ja põlastus kõige vastu, astuge keset reaalset elu mõlema jalaga ja tunnistage end solidaar-seks kõigi meie... puudustega... ja alles siis öelge mis teil õiget öelda on.“

„Postimees“ nr. 60. 1928.

1) Kahjuks pole „Postimees“ sama lahkelt oma lugejaile (julend ?) levi-tada ka selle epigrammi teist poolt:

Södur tapeti maha,
pürgagi keegi ei pane —
kindral ristid saab ja raha.
päälegi kuulus on kangelane.

Et seda „prassingute ja lõomingutega“ jne. end solidaarseks tunnistavat (ja neile isegi Dünamises hosiannat nõudvat!!!) „isamaalist seltskonda“ ja ta hääletorusid päästa nende täiesti põhjendat hüsteerikast, on albumi uuest väljaandest kõrvaldet need „elukardetavad“ mürgipillid (lk. 85—86) jäädavalt. (Kuna epigrammid on nii kui nii „Postimehes“ paljundet tuhandeis eksemplaares). Väljalõigatud lehte, lugematuile järelepärimistele vaatamata, eraldi müügile ei lasta. Et lugeja aga mitte kahju ei saaks, ja ka endise „Dünamise“ „arvustaja“ võimalust leiaks uuteks tsitaatideks, võiks tarbekorral teda varustada uute „suurettevõtete“ monumentidega. Kuidas meeldiksid näiteks umb. järgmised:

1.

Emajõe Ateena.

Mõni tosin tähetarka,
kümme tuhat nosi-marka,
tuhat pumlerite parka,
kõigi üle, ees ja sees
kempleb koppind Koodimees.

2.

Kaks Tartu suurmaja vis-à-vis.

Vastu vaimuvalguslossi
näete vaimutus-kolossi,
teeb mis üks, aab teine vassi,
abiks rakke leegion.
Mõista, mõista mis see on!

3.

Uus „Helios“ ehk hädaohtlik roog.

Koodimehe kroonprints aH-Ka
Dünamise pani nahka.
Sees aga prauh! see prahvatas!
Kuke kurjaks kahvatas:
„Surm ja Saatan sellest söögu —
Kärts ja pauk ja kukeleegu!“

Laanessar.

Või vastavad „Postimehe“ ammusele ja ainuõigele stiilimaitsele enam niisugused:

Uued hümnid ja õpetussõnad.

1.

Kui ajakirjanduslikud kukeid teenivad kannuseid:

„Valge Varese“ rinda säe ordumärk,
selga sokuta kroonprints klounisärk —
Seda väärint su senine sõnavärk.

2

Millega seltskondlikku lambakarja toita :

Kui „ideoloogitsemise mõttekargult“ kukud alla, siis apelleeri vaimuvaesus-vabrikantide poole, tee kaelakohtuline insinuatsioon kogu loole ja lase taas isamaa päästmise hädasignaali valla.

— Noh, see oleks juba mõtlemisvõimeni arenend nupp, kel ei maitseks siis enam see oksendet 1) supp.

Mis ütleb nüüd kõige selle kohta „irisemistõve“ eriarst ?

Ah, Tema ütleb nõnda :

„Küll arstida võib mõnda, kuid Koodi kannupoisi pirin ja Tartu kohvitanta virin ning Postipapa „kõlblik“ irin on niivõrd suured patud, et täitsa arstimatud.“

Mass-inimene.

Et mitte teha ülekohtu (või liigset au ?) „Postimehe“ „arvustajale“, tsiteerides ainult mis tema „Dünamises“ leidis olevat kõige tähtsama, olgu lisatud mõned tsitaadid ka muist seni ilmund arvustusist :

„Meeldiva välimusega raamat sobival momendil — vabariigi juubelpühäl. Sellasel pilgul mõjub hästi raamatu esisõna lõpus — tõsi küll, küsimusmäärgiga varustet 2) — lepitav ja filosoofi rahuga öeldud lause — „Dünamise“ tunnuslause: „Vaja on maailma näha nagu ta on — ja teda siiski armastada . . .“ Kuid maailma armastamine ei ole ju selles, et pooldetakse pimesi kõike, mis on olemas. Maailmaarmastamine võib olla tihtigi valus operatsioon, mis on paratamatu praegu armastetava objekti, — maailma — seda parema tuleviku pärast. Ei, armastus ei ole passiivne; võiks väita koguni: on olemas ainult aktiivne armastus.

Ma ei kahtle . . ., et „Dünamise“ ideoloogid armastavad maailma. Veel enam nad armastavad seda maalappi, millel elame: oma vabariiki. Oma maa armastus ja tunnustamine kasvabki üle objektiivse suhtumisega piiride: unustatakse koguni, et mitte üksi Peipsi järve ja Läänemere taga, vaid maakera kõigil külgedel on veel teisi maid 3).

Nigol Andresen „Rahva Sõna“ nr. 51.

„Käesolevas raamatus on koondatud vaimlist jõudu kasutada püütud teadlikult ja positiivselt, mitte vahest suure mürtsu tegemiseks, mis kodaniku (iseäranis aga kodanlase!) vasema kõrva peaks mõneks ajaks lukku lööma 4). Selles jõulises raamatus on idealistlikku vaimlist dünamiiti enam kui üheski teises, mis meil viimastel aastatel ilmunud. Ja mis veel tähtis: siin ei ole idealism imala- ega paastuõli maiguga, nagu harilik meie karsklaste ja kiriklaste jutlustustes.

1) Stiil à la „vaimurikas“ karikatuur „Postimehes“ nr. 64.

2) Viimane on trükiviga. — Dün. toim.

3) Ei ole unustand neid, aga ka nende pärast mitte oma maa tänapäeva. — Dün. toim.

4) Mõne Tartu kilpkodanlase kõrva löi ta kahjuks ometi tahtmatagi huluma. Pikem toimetuse seletus vt. Vaba Maa nr. 56. — Dün. t.

Kirjutavad siin noored . . . siiski mitte liig noored, ülikoolimehed radi-kaalsest, opositsioonilisest laagrist, aga et nad poliitilise karjääri jahil ei ole, siis ei lähe nad isikute tõrvamisele ega pea pühaks ühe partei programmi või ideoloogiat. Arvustatakse armutult kõike, mis autorite arvates paremal pool väära ja iganenut, ei olda aga palju armulikum marksismi vastu, kõnelemata kommunistid!

. . . „Vaja on maailma näha nagu ta on — ja teda siiski armastada“ — see juhtsõna läbib „Dünamise“ kirjutusi. Siin on arvustuse ja paiguti ehk liig teravagi arvustuse kõrval avaldatud tulist tahet meid haiglasest jõuetusest, virilast pessimismist, aplast nautlushimust, kümnest ja sajast ebavoorusest tervendada.

. . . Kui ma Looduse auhinnatud romaanide arvustuse puhul („Loomingus“) tähendasin, et seal noorurite teoseis 75% või koguni 100% peategelasist oma elu enesetappena lõpetab ja kui ma seda sümptoomseks nähtuseks nimetasin, siis pean niisuguse idealistliku raamatu ilmumist, nagu „Dünamis I“, kaugelt sümptoomsemaks. Neile hingelisile tegureile, mis viivad enesetappetele, on siin sõda kuulutatud. Aga muilegi meie elu väärnähtustele. Algab pikk kaeviku-sõda, aga dünamistide lõplik võit on kindel, sest nad manavad enestele suuri liitlasi Alt (Maast) ja Ülalt (Ilmast, kadunud J. Luiga termineid tarvitades) abiks ja võidavad kõigi nende poolehoidu, kes oma pahedest vourust pole teinud, kes oma väikest pisaratesõõrutamist ei jumalda või hingekeses urgitsedes revolvi-klõpsust ei unista: kes neegrikultuuri nautluse pole upunud; kes oma tühjuses suure mehena ei poseeru; kes ei pea väiklast tüli ja tigidat nägelust suureks võitluseks „tõe ja õiguse“ eest.

Ed. Hubel. „Päevalet“ nr. 62.

. . . tsensoreid on rohkem, — mõjukamaidki, kui neetud-õndsas tsaari ajal. Võimu ihuleht teeb loovale vaimule halastamatut korrektuuri vabariigis, mille vabadusist pasundati raadiosse juubeli päevil, mille demokraatlikkust ki-sendati tribüünilt ja kantslilt. Ärge uskuge. — need on õhku rippuma jäänd fraasid, need on tühja ki-sendat paatos! Elame oma iseseisvuse X-dal aastal (rohkem kui varem!) „krattlikus“ kaukahuvide vabariigis, mille tõusiklissnobist-lisi, välise hiilguse ja täispuhutud tähtsuse ideaale kõige paremini väljendab riigivanema ihulehes avaldat artikkel: „Juubeli ballidel“ (v. „Postimees“ nr. 57) . . .

. . . Nii siis, — teisiti mõtlemise eest pokri ja stipen-diumist ilma. Nüüd on selge: — Eesti on ainukene valgete neegrite vabariik, mille troonile võib astu Kõik-Eesti kuningas, Petseri suurväest ja Nuustaku härtsok Mats Tohmann I. Isamaalised luuletajad, valmistage teed Tema Kõrgusele ja teie saate koodiordu rüütliks, ning kultuurkapitali päike ei loojene ialgi. Võime lõpetada meie vaimu kurbmängu esimese vaatuse nende paljuütlevate sõnadega.

. . . kogu vaimulegelaste ja meie värske „Pen-Clubi“ kohus on välja astuda vaba mõtte kaitseks, protesteerides võimuihulehe shandarmliku repressiooni ja ähvarduste vastu.

J. Barbarus, „Rahva sõna“ nr. 54.

. . . reklaam, mis . . . uue koguväljaandele „Dünamis I“ Tartu kõlblise selts-konna poolt osaks saanud, lööb üle Ameerikagi rekordid. Postimehe kirjutuse järele, kus raamat kõlvatuks kuulutati ja mingisuguse Tartu vabrikantide ühisuse kirjanduskoosoleku pealekäimiste järele, on „Looduse“ kirjastus koguväljaande müügil ära korjanud. . . Tallinnas tekkis koguväljaande järele kohe suurem nõudmine, kui Eesti kirjandus seda üldse näinud.“

„Vaba Maa“ nr. 54.